

8. Bijlagen

Bijlagen

Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt opgemaakt	Bijlage 1
Lijst van geplande werkzaamheden	Zie hoofdstuk 6 p. 343
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Bijlage 2
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	Bijlage 3
Lijst van ontsluitingswerken open erfgoed	Bijlage 4
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Niet van toepassing
Lijst van cultuurgoederen	Bijlage 5
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	Niet van toepassing
Bibliografie/Referenties	Bijlage 6

Extra bijlagen (biografieën, foto's plannen, enz)

Algemeen grondplan	Extra bijlage 1
Biografieën	Extra bijlage 2
Tuin- en Bouwhistorisch onderzoek: ZOO-patrimonium (M. JAENEN, 2010)	Extra bijlage 3
Beheerplan Historisch Groen deel I en II (Fondu Landscape Architects, 2015)	Extra bijlage 4
Planteninventaris (Fondu Landscape Architects, 2014)	Extra bijlage 5
Beheersplan voor de bomen in de tuin van de Zoo te Antwerpen (Sim Van Erwegen voor Arbo Cura, 2018)	Extra bijlage 6
The European Heritage ZOO, a feasibility study (STEENHUYS & MEURS, 2016)	Extra bijlage 7
Kerncollectie KMDA (Gie Robeyns)	Extra bijlage 8
Meerjarenonderhoudsplannen, Monumentenwacht Vlaanderen, 2015-2018	Extra bijlage 9
Nieuwe inventaris plannenarchief (Gie Robeyns)	Extra bijlage 10
Lijst met benamingen Inventaris Bouwkundig Erfgoed, Beheersplan en intern	Extra bijlage 11
Geschiedenis van de KMDA: fase 3 historisch onderzoek (Geheugen Collectief, 2017)	Extra bijlage 12
Dierentuin Antwerpen: Open erfgoed	Extra bijlage 13
Verslag Plaatsbezoek 12/10/2018 (INTER)	Extra bijlage 14

**Bijlage 1: Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt
opgemaakt**

Federale
Overheidsdienst
FINANCIËN

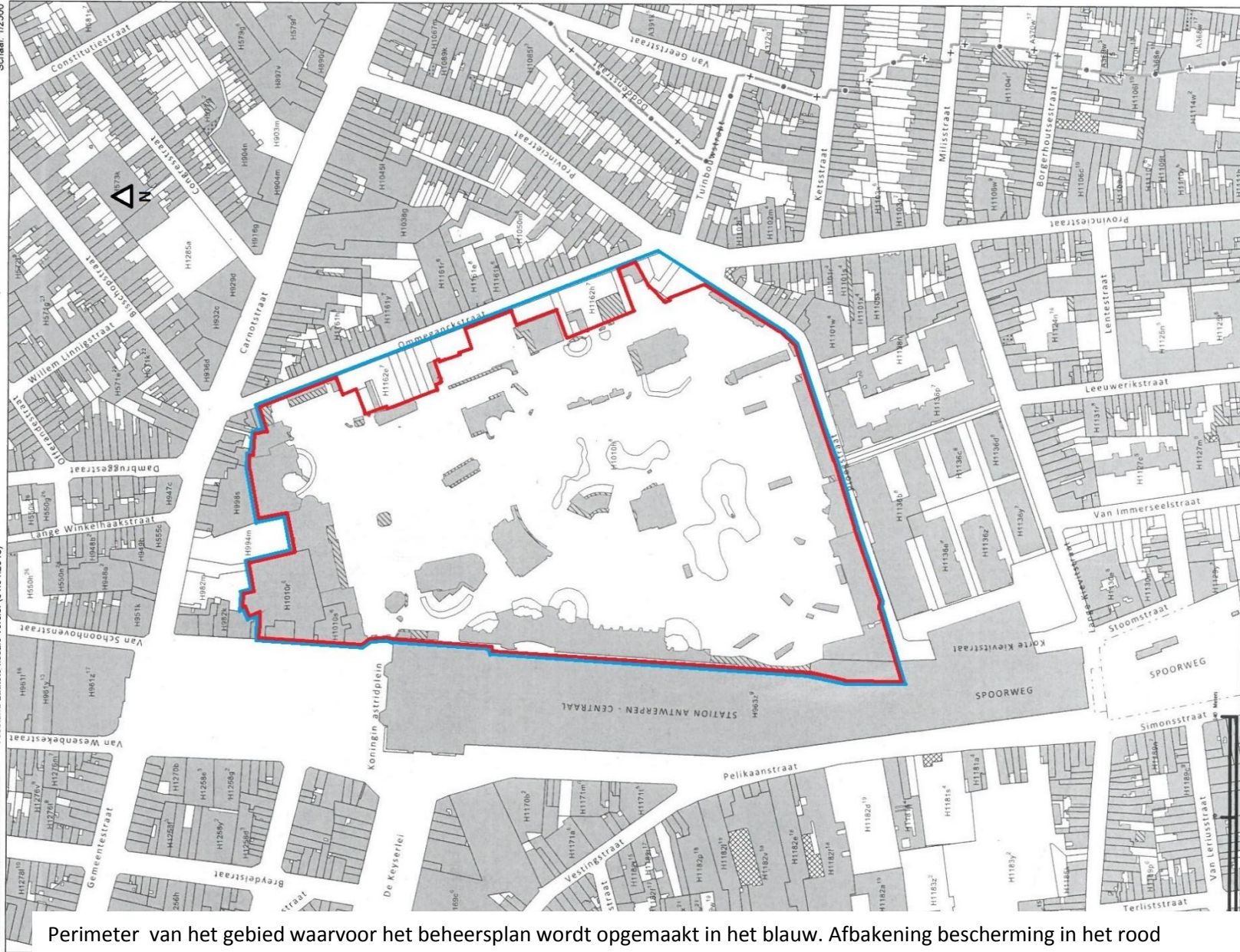
Agencie Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

ZOO 1/2500

Gecentreerd op ANTWERPEN 8 AFD

Toesland Laatste fiscale versie (01.01.2016)

Schaal: 1/2500

Perimeter van het gebied waarvoor het beheersplan wordt opgemaakt in het blauw. Afbakening bescherming in het rood

© 16/03/2017 Agencie Administratie van de Patrimoniumdocumentatie.

.be

Bijlage 2: Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating

Landschappelijk erfgoed

De gazons bemesten¹

De groeiplaats van bomen, heesters en bloemperken verbeteren en werken aan een betere infiltratie van het water door toedienen van een humusrijke deklaag

De hagen en beplantingsmassieven scheren door ze gelijkmatig kort af te snijden zonder ze te beschadigen

De beplanting in de juiste proporties en om zichten te bewaren, snoeien²

Het snoeien van bomen bestaande uit het verzekeren van de normale groei in functie van de natuurlijke habitus van de soort of in functie van de voorgeschreven vorm

Onderhoudssnoei van het bomenbestand

Begeleidingssnoei van jonge bomen om een goede kroonopbouw te bekomen

De beplanting in de Wintertuin snoeien door middel van touwtechnieken

Controle van het bomenbestand door een boomverzorger

Controle van de 'attentiebomen'

De beplanting in de buurt van gebouwen tijdig snoeien om schade aan de dakbedekking, het metselwerk en het houten buitenschrijnwerk te beperken en verstoppende goten en afvoeren te vermijden

De beplanting begieten

Nakijken van de heesters: de dode struiken uitnemen en eventueel vervangen, de verkeerd gegroeide takken afzagen en dorre takken wegnemen.
(Solitaire heesters worden weinig gesnoeid, zodat ze hun natuurlijke vorm kunnen behouden)

Een beplantings-en uitvoeringsplan opstellen

Diverse orangerieplanten, waaronder palmen, extern laten overwinteren.

In de zomer de palmen in plantputten op 'de Congogazonvan' en cactussen in het 'cactussenperk' terugplaatsen

¹ bemesten met natuurvriendelijke producten (bv. compost) en het gebruik van bestrijdingsmiddelen vermijden (www.zonderisgezonder.be)

² Extra bijlage 4: Beheerplan Historisch Groen deel I en II (Fondu Landscape Architects, 2015)

De Laurieren laten extern laten overwinteren of intern beschut plaatsen

De Laurieren na elke vorstperiode terugplaatsen in de tuin

De bomen laten controleren door een erkend boomverzorger (Visual Tree Assessment)

Uitvoeren van

- bodemonderzoeken
- PiCUS metingen
- wortelonderzoeken
- trekproeven

Het bamboebos op het Panoramaperk/Berg controleren op uitlopende rizomen

De diagnosenota van het plantenbestand jaarlijks updaten

De gazons maaien met een cilindermaaier

De gazons verticuteren (ontmossen)

Manueel wieden

Alle natuurlijke opschot/verjonging verwijderen

Alle zaailingen van Noorse Esdoorn, gewone Esdoorn, Es, Acacia, en Paardenkastanje, Hemelboom, ...die een onjuist beeld geven over de keuzen van de bomen, te verwijderen en hun kolonisatie te verminderen

Boomspiegels manueel vrijmaken van kruiden en grassen. Korthouden van de vegetatie.
Wortelopslag en waterloten verwijderen in de boomspiegels

Invasieve soorten inventariseren en verwijderen

Paddenstoelen verwijderen op plaatsen waar ze niet gewenst zijn

Bloemperken herscheppen

De grondmodulaties heraanleggen

Regelmatig organiseren van stages en trainingen voor de hoveniers opdat de tuinbouwkundige kennis niet verloren zou gaan

Dendrochronologisch onderzoek voeren naar de ouderdom van het houtig erfgoed

De verzakkingen in de kiezelpaden manueel herstellen door deze aan te vullen met kift en dolomiet

De kiezelpaden machinaal herstellen

Vijvers, waterbassins en grachten manueel onderhouden

De waterzuiveringssystemen controleren

Waterzuiveringsfilters vervangen

De pompinstallatie bij watervallen controleren

De stenen en bronzen beelden onderhouden (door restaurateurs)

Het tuinmeubilair, cementrustieke elementen en waterpartijen controleren opdat nodige herstellingen en snoeibeurten tijdig worden uitgevoerd

Het (giet)ijzeren tuinmeubilair ontroesten en schilderen

De zitbanken herstellen en schilderen

De straatkolken leegtrekken en uitspoelen en aquadrains³ ruimen- manueel

De straatkolken leegtrekken en uitspoelen en aquadrains ruimen- machinaal

Afgevallen groen en takken verwijderen

³ dit zijn goten in de bestrating

Het uitvoeren van beheersmaatregelen zoals beschreven in het Beheerplan Historisch Groen⁴

Grotere oppervlaktes vaste planten, grassen, varens gebruiken, stinzenplanten of bodembedekkers stimuleren

In bloemperken éénjarigen en vaste planten mengen om bij ziektes, uitval minder hard te laten opvallen

Ervoor zorgen dat rotsplanten kunnen groeien op de rotspartijen

Klimplanten op bomen met mechanische gebreken verwijderen

De veelvuldig gebruikte bodembedekking klimop vervangen door vaste planten

Andere soorten klimplanten, met meer blad, bloem-en kleurvariatie gebruiken

Veel aandacht besteden aan de leesbaarheid van de vijverranden (S-vormig)

Toeziën op het behoud van de watertoevoer en afvoer van elke vijver om het nodige waterpeil (zowel esthetisch als hydrologisch) te behouden

Beheerfiches opmaken per compartimentering en terreineenheid

⁴ Extra bijlage 4: Beheerplan Historisch Groen deel I en II (Fondu landscape Architects, 2015)

Beplanting

Het jaarlijks uitvoeren van dringende maatregelen naargelang het advies van de boomverzorger⁵

Het advies van de boomverzorger voor 2018: 3 bomen onderwerpen aan een onderzoek met een PiCUS geluidstomograaf

De oorzaak van verdorring van de Mammoetbomen aan het Aquarium en reptielengebouw achterhalen

Een geschikte plaats zoeken waar de Laurieren kunnen overwinteren (een droge, koele ruimte van max 11°C), eventueel afgeschermd in situ

Een plaats met voldoende licht in de tuin zoeken waar de Laurieren (per twee) de rest van het jaar kunnen geplaatst worden en een evenwichtige groei verzekerd is

De klimop als onderbeplanting rond 'de Magnolia' verwijderen

De bruidsluier⁶ die op het Jubileumcomplex groeit, verwijderen en eventueel vervangen door Wilde wingerd om meer variatie in de beplanting te brengen

Richtlijnen voor het plaatsen van werfinrichtingen, kranen en dergelijke ter bescherming van de bomen en de beplanting opstellen

De grondmodulaties van 'de Leeuwengazon' herstellen en rond het wandelpad op 'de Berg' van het aquarium naar de reptielen aanvullen

De planteninventaris updaten

Dendrochronologisch onderzoek van het bomenbestand

Een planteninventaris opstellen van de planten in de Wintertuin

Bestrating

Het vervolledigen van de betonnen ringweg voor zwaar verkeer⁷

Richtlijnen opstellen voor het gebruik van de paden en wegen ter bescherming van de bestrating en de beplanting

⁵ Extra bijlage 6: Beheersplan voor de bomen in de tuin van de Zoo te Antwerpen (Sim Van Erwegen voor Arbo Cura, 2018)

⁶ *Fallopia auberti*

⁷ Reeds vergund

Een andere soort kiezelbedekking zoeken, die meer bestand is. De voorkeur wordt gegeven aan een waterdoorlatende bestrating (bv. halfverharing)

Afboording/kantopsluiting

Andere kantopsluitingen dan bandijzer verwijderen en vervangen

De houten paaltjes verbonden met touw langs het pad ter hoogte van de 'Boom van Mille' en tussen het aquarium en reptielengebouw vervangen door ijzeren boogjes doorlopend in de verharding langs het gazon

Waterpartijen

Zoeken naar een oplossing om te verhinderen dat de bekleding van de 'Congovijver' door wortels wordt beschadigd

Beelden

Een onderhoudsplan voor de stenen en bronzen beelden in de tuin laten opstellen (door een restaurateur)

Beeldtaal

Op zoek gaan naar brandkranen waarvan het uitzicht beter past bij de historische beeldtaal

In samenwerking met het Agentschap Onroerend Erfgoed een beleid rond publiciteit uitwerken

Bouwkundig erfgoed

Een onderhoudsplan opstellen voor de onderhoudsgevoelige gebouwen met toelichting over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de daken

Een gespecialiseerd en opgeleid team voor het uitvoeren van regelmatig bovendaks onderhoud organiseren en een digitaal logboek per gebouw opstellen

Jaarlijks uitvoeren van dringende ingrepen zoals opgemerkt door het bovendaks onderhoudsteam of door Monumentenwacht en herstellen van plots optredende acute lekken en andere gebreken

De asbestinventarissen laten actualiseren bv. na sanering/verwijdering

De goten, platte daken en balkons reinigen

Alle metalen opgaand werk en ijzerwerk ontroesten en schilderen

Alle houten opgaand werk en buitenschrijnwerk schilderen

De scharnieren van ramen en deuren smeren.

Condensgoten en -afvoeren vrijmaken

De veiligheidsvoorzieningen zoals ladderhaken, ankerpunten en veiligheidsrails laten controleren door een erkend controle-organisme

De brandinstallatie onderhouden

De branddetectieinstallatie laten keuren

De ventilatie-en luchtzuiveringssystemen onderhouden

De rookkoepels laten keuren

De noodverlichting controleren

De daken, goten en aansluitingen controleren en de nodige kleine (tijdelijke) herstellingen en onderhoud uitvoeren

Een inspectie door Monumentenwacht laten uitvoeren

Meerjarenonderhoudsplannen laten aanpassen

Roofvogelkooien

Een inspectie door Monumentenwacht laten uitvoeren na heropbouw

Egyptische tempel

Richtlijnen voor het gebruik en onderhoud van het gebouw opstellen

Onderzoek voeren naar een meer structurele restauratiemethode voor de decoratieve schilderingen

Varkensgebouw

De elektrische leidingen op daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen

Vriesland

De elektrische leidingen op de daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen

Lamagebouw

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen⁸

⁸ Momenteel in uitvoering

Hertengebouw

Een onderhoudscontract afsluiten met een rietdekker (bv. om de slijtlaag aan te vullen en goed vast te zetten, het riet te behandelen met een schimmel- en algen dodend middel)

Overhangende takken verwijderen om drupwater te voorkomen

Een oplossing zoeken voor het probleem met de Haagbeuk die de dakbedekking opdrukt en uiteindelijk ook de fundering kan beschadigen

De rieten daken regelmatig controleren op schade

Takken, bladeren en paddenstoelen verwijderen

De rieten daken onderhouden

Overhangende takken snoeien

Vogelpaleis

De leidingen op de daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen

De asbesthoudende materialen saneren of verwijderen

Neushoorgebouw

De leien dakbedekking herstellen⁹

De muurbekroning herstellen¹⁰

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen¹¹

⁹ In garantie bij reeds vergunde werken

¹⁰ In garantie bij reeds vergunde werken

¹¹ Gepland in 2018

Feestzalencomplex

De houten balkondeuren schilderen¹²

De nestplaatsen onder de luifel afschermen bv. met gaas

Richtlijnen in functie van het gebruik van de historische zalen opstellen

De leidingen op de daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen¹³

Het skelet van olifant Jacqueline terug opbouwen in 'de Insectenzaal' als verwijzing naar het Natuurhistorisch Museum dat er ooit gehuisvest was¹⁴

Een energieaudit laten uitvoeren

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen¹⁵)

Een materiaal-technisch onderzoek van het Walvisgeraamte boven de Darwinzaal laten uitvoeren

De bevestiging van een vaste ladder op het dak herstellen

Wintertuin

Ervoor zorgen dat de bloempotten niet meer rechtstreeks op de stalen platen van de gaanderij steunen

Inkompaviljoenen

De rioleringsbuis herstellen

¹² In garantie bij reeds vergunde werken

¹³ Toelating reeds ontvangen

¹⁴ Toelating reeds ontvangen

¹⁵ Momenteel in uitvoering

Administratiegebouw

Enkele herstellingen aan de natuursteen harnemen¹⁶

Een energieaudit laten uitvoeren

Café-restaurant Paon Royal

De bevestiging van de luifel inwerken in lood en de scheurvorming in witte steen er rond herstellen¹⁷

De leidingen op de daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen

Kangoeroegebouw

Een onderhoudscontract afsluiten met een rietdekker

De leidingen op de daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen

De rieten daken regelmatig controleren op schade

Takken, bladeren en paddenstoelen verwijderen

De rieten daken onderhouden

Overhangende takken snoeien

¹⁶ In garantie bij reeds vergunde werken

¹⁷ In garantie bij reeds vergunde werken

Dyksterhuis

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen¹⁸

Een energieaudit laten uitvoeren

De bliksemafleider laten controleren door een erkend controle-organisme en laten aanpassen aan de huidige normen

- Toegang tot de feestzalen

Het ingescheurde voegwerk van de noordgevel uit witte natuursteen herstellen¹⁹

- Directeurswoning

De spuweropening aan het balkon opnieuw open maken, zodat het regenwater weg kan²⁰

- Vier winkelhuizen

De houten invulpanelen afwerken²¹

¹⁸ Momenteel in uitvoering

¹⁹ In garantie bij reeds vergunde werken

²⁰ In garantie bij reeds vergunde werken

²¹ In garantie bij reeds vergunde werken

Runderengebouw

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen²²

Een onderhoudscontract afsluiten met een rietdekker

Het beschadigde metselwerk ter hoogte van de dakvoeten herstellen²³

De asbesthoudende materialen saneren of verwijderen

De restanten van andere gebouwen in de kelder elders opbergen bv. in het depot aan de Ploegstraat

De rieten daken regelmatig controleren op schade

Takken, bladeren en paddenstoelen verwijderen

De rieten daken onderhouden

Overhangende takken snoeien

Panoramaperk/Berg

Een oplossing zoeken voor de beplanting waarvan de wortels de dakbedekking beschadigen (plaatsen in boombunkers die een voldoende doorwortelbaar volume garanderen of een andere beplanting kiezen)

Een inspectie laten uitvoeren door Monumentenwacht

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen

²² Momenteel in uitvoering

²³ In garantie bij reeds vergunde werken

Restaurant in neo-Lodewijk XVI

Duivenwering plaatsen op de borstwering (bv. spankabels)

Het voegwerk plaatselijk verbeteren, hernemen²⁴

Aquarium en reptielengebouw

De klimop die langs de gevel van de Ploegstraat binnen groeit, snoeien²⁵

De asbesthoudende materialen saneren of verwijderen

Stallen voor watusi's en bizens

Een inspectie laten uitvoeren door Monumentenwacht

Een meerjarenonderhoudsplan laten opstellen door Monumentenwacht Vlaanderen

Kiosk

Een stabiliteitsingenieur raadplegen om de stevigheid van de structuur te bekijken

²⁴ In garantie bij reeds vergunde werken

²⁵ Dit kan de verantwoordelijkheid van de Stad Antwerpen zijn

Jubileumcomplex

De klimopbegroeiing snoeien zodat deze de dakrand niet meer raakt

Een oplossing zoeken voor de beplanting waarvan de wortels de dakbedekking beschadigen (plaatsen in boombunkers die een voldoende doorwortelbaar volume garanderen of een andere beplanting kiezen)

De asbesthoudende materialen saneren of verwijderen

Een energieaudit laten uitvoeren

De lekpannen regelmatig onderhouden

Mensapengebouw

De asbesthoudende materialen saneren of verwijderen

De leidingen op de daken en in goten onderbrengen in kokers om kortsluiting en elektrocutie te voorkomen

Site algemeen

Een opmetingsplan van de hele site laten opstellen met daarin alle as-built plannen van de gebouwen, rioleringsplannen, nutsleidingen, brandwegen, enz.

Het afvalwater van de dierenverblijven zo goed mogelijk filteren

De filters regelmatig proper maken om verstoppingen te vermijden

Het probleem met duiven, spreeuwen, meeuwen, enz. aanpakken door openingen af te dichten, nestplaatsen af te schermen, eieren te rapen, nesten te verwijderen, medewerkers te informeren over het voederen en een valkenier in te schakelen

Uitwerpselen van vogels, graffiti en afval verwijderen

De beplanting op en rond gebouwen regelmatig snoeien om schade aan de dakbedekking, het metselwerk en het schrijnwerk te beperken en verstopping van goten van afvoeren te voorkomen

De riolering onderhouden (doorspoelen van buizen, reinigen van filters, putten, afvoerbuizen en duikers)

Updaten van het opmetingsplan van de site

Een beheersplan laten opstellen

Onderhoud

Een handleiding uitschrijven van hoe het afvalwater in dierenverblijven moet worden afgevoerd en met welke regelmaat filters moeten worden gereinigd

Collectie

Verder onderzoek voeren naar welke beelden, schilderijen, ander kunstpatrimonium en meubels kunnen beschouwd worden als cultuurgoederen

Leegmaken van het depot aan de Ploegstraat en zoeken naar geschikte instanties om deze goederen optimaal te bewaren

De 'Horta tafel' terug brengen naar de site

Publieksgerichte ontsluiting en publiciteit

Infoteksten voorzien op de virtuele wandeling door de historische zalen op www.fmcca.com/fmcca360

Erfgoedwandelingen organiseren en aanbieden op maat van specifiek bezoekersgroepen (studenten architectuur, interieurarchitectuur, landschapsarchitectuur, kunstgeschiedenis, erfgoedstudies, tuinbouwschool, beeldhouwkunst, restaurateurs en andere erfgoedsspecialisten).

Het aanbod bij gidsbeurten uitbreiden voor personen met een specifieke beperking zoals doven, blinden en slechtzienden

Gegidste werfbezoeken bij nieuwe projecten aangepast per doelgroep organiseren en aanbieden

Denk-en zoekopdrachten uitbreiden met meer specifieke vragen rond erfgoed

De weblink www.zooantwerpen.be/erfgoed uitbreiden met:

- een lijst van mogelijke onderwerpen voor mastertheses en -scripties, tentoonstellingen en publicaties die volgt uit de studie van het Geheugen Collectief
- de video-opname (time-lapse) die gemaakt werd tijdens de heropbouw van de Roofvogelvolière
- te reserveren specifieke rondleidingen en werfbezoeken
- gedigitaliseerde ZOOMagazines
- eerdere niet langer meer te verkrijgen publicaties
- aanvullingen aan de lijst van uitgegeven publicaties en onuitgegeven studies

Behalen van het merk 'Special Meeting Venues'

De kassa's toegankelijk maken en de toiletten aanpassen zodat deze voldoen aan de huidige normen, zoals aanbevolen in het adviesrapport van INTER²⁶

²⁶ Extra bijlage 14: Verslag Plaatsbezoek 12/10/2018, INTER

Bijlage 3: Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart

Federale
Overheidsdienst
FINANCIËN

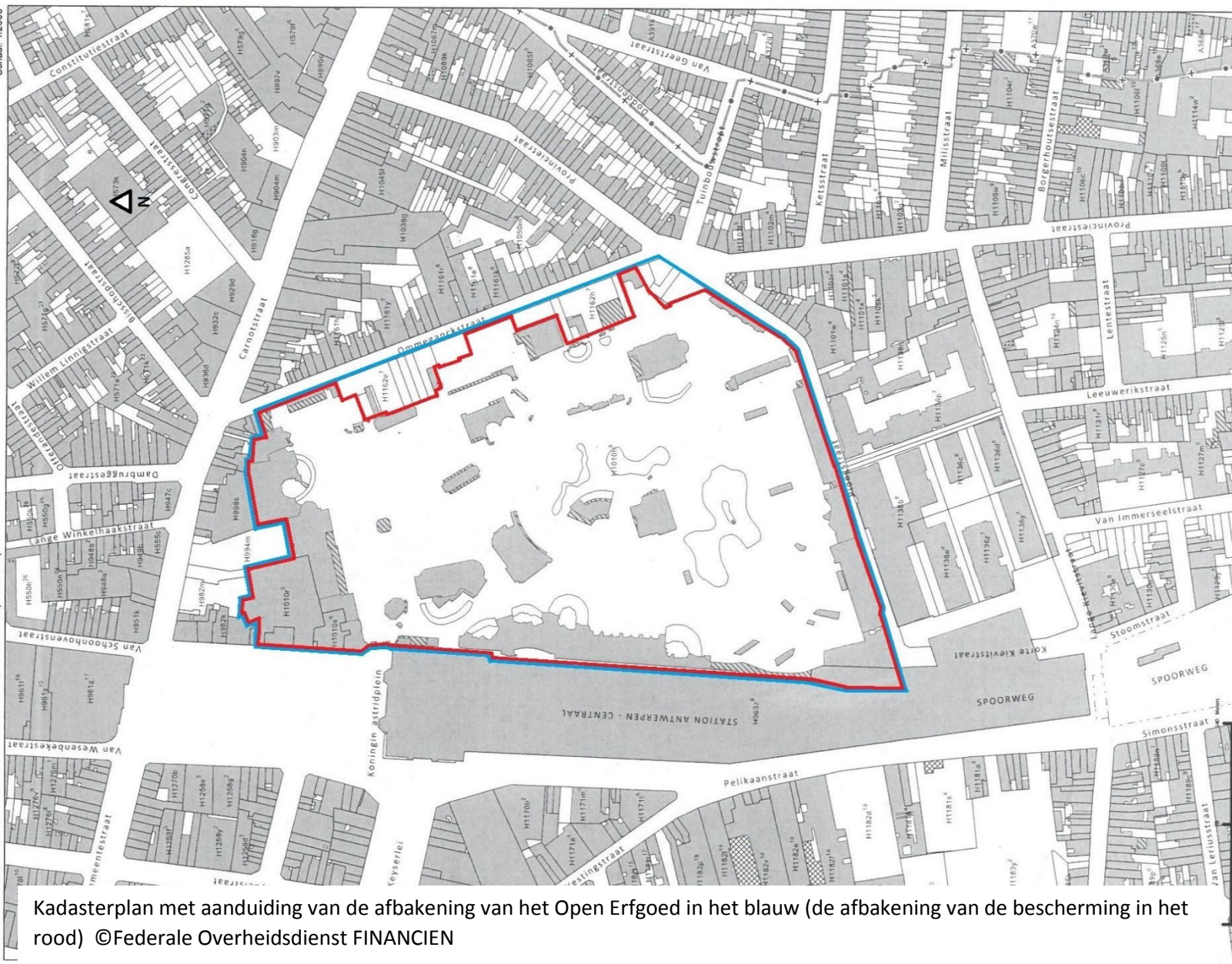
Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

ZOO 1/2500

Gecentreerd op ANTWERPEN 8 AFD

Toestand Laatste fiscale versie. (01.01.2016)

Schaal: 1/2500

Kadasterplan met aanduiding van de afbakening van het Open Erfgoed in het blauw (de afbakening van de bescherming in het rood) ©Federale Overheidsdienst FINANCIËN

© 1603/2017 Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

.be

Landschappelijke elementen

- a. Patisseriegazon
- b. Rij Linden
- c. Olm/Treuriep
- d. Boom van Mille
- e. Kleine vijver
- f. Kleine tekening
- g. Grote tekening
- h. Berengazon
- i. Congogazon
- j. Congovijver
- k. Zeehondenbrug
- l. Cementrustieke rustplaats
- m. Vlaamse tuin
- n. Leeuwengazon
- o. Kikkervijver
- p. Apengazon
- q. Moerasbiotoop
- r. Mammoetbomen
- s. Inkomplein
- t. Buffelsavanne
- u. Savannebiotoop
- v. Olifanten uitkijkplatform

Algemeen grondplan ©2018 Sfar aangepast

1. Kratervaas
2. Indiaanse jager terugkerend van de jacht
3. Indiaanse ruiter aangevallen door twee jaguars
4. Borghèse vaas
5. Prometheus geketend aan de rots
6. Darwin met allegorische figuur
7. Zittend everzwijn
8. Zittend jachtluipaard
9. Stappend jachtluipaard
10. Gietijzeren zuil en kapiteel
11. Leeuwenbeelden
12. Terrastafels
13. Papegaasteunen

Gebouwen

- 1 Roofvogelkooien (fase 1)
- 2 Egyptische tempel
- 3 Varkensgebouw
- 4 Moorse tempel
- 5 Vriesland
- 6 Rotondevolière
- 7 Lamagebouw
- 8 Hertengebouw
- 9 Vogelpaleis
- 10 Neushoorngebouw
- 11 Feestzalcomplex met Wintertuin
- 12 Inkompaviljoenen
- 13 Administratiegebouw
- 14 Café-restaurant Paon Royal
- 15 Melkerijgebouw
- 16 Kangoeroegebouw
- 17 Makigebouw
- 18 Dyksterhuis (Toegang tot de feestzalen, Directeurswoning en Vier winkelhuizen)
- 19 Restaurant in neo-Lodewijk XVI stijl
- 20 Runderengebouw
- 21 Panoramaperk/Berg
- 22 Aquarium en reptielengebouw
- 23 Stal voor watusi's
- 24 Stal voor bizon
- 25 Kiosk
- 26 Mensapengebouw
- 27 Jubileumcomplex
- 28 Kleine savannegebouw
- 29 Nijlpaardengebouw
- 30 Kleine apengebouw
- 31 Savannerestaurant
- 32 Elisabeth Center Antwerp
- 33 Skywalk

Algemeen grondplan ©2018 Sfar aangepast

Bijlage 4: Lijst van ontsluitingswerken open erfgoed

Lijst van ontsluitingswerken open erfgoed

Informatieborden plaatsen aan de historische gebouwen, in de historische zalen en het Atrium

Infoteksten voorzien op de virtuele wandeling door de historische zalen op www.fmcca.com/fmcca360

Erfgoedwandelingen organiseren en aanbieden op maat van specifiek bezoekersgroepen (studenten architectuur, interieurarchitectuur, landschapsarchitectuur, kunstgeschiedenis, erfgoedstudies, tuinbouwschool, beeldhouwkunst, restaurateurs en andere erfgoedspecialisten).

Het aanbod bij gidsbeurten uitbreiden voor personen met een specifieke beperking zoals doven, blinden en slechtzienden

Gediste werfbezoeken bij nieuwe projecten aangepast per doelgroep organiseren en aanbieden

Denk-en zoekopdrachten uitbreiden met meer specifieke vragen rond erfgoed

De weblink www.zooantwerpen.be/erfgoed uitbreiden met:

- een lijst van mogelijke onderwerpen voor mastertheses en -scripties, tentoonstellingen en publicaties die volgt uit de studie van het Geheugen
- de video-opname (time-lapse) die gemaakt werd tijdens de heropbouw van de Roofvogelvolière
- te reserveren specifieke rondleidingen en werfbezoeken
- gedigitaliseerde ZOOMagazines
- eerdere niet langer meer te verkrijgen publicaties
- aanvullingen aan de lijst van uitgegeven publicaties en onuitgegeven studies

Collectief

Behalen van het merk 'Special Meeting Venues'

De kassa's toegankelijk maken en de toiletten aanpassen zodat deze voldoen aan de huidige normen, zoals aanbevolen in het adviesrapport van INTER¹

¹ Extra bijlage 14: Verslag Plaatsbezoek 12/10/2018, INTER

Bijlage 5: Lijst van cultuurgoederen

Algemeen grondplan ©2018 Sfar

1. Laurieren of 'Laurus nobilis' (verspreid in de tuin)
2. Kratervaas
3. Indiaanse jager terugkerend van de jacht
4. Indiaanse ruiter aangevallen door twee jaguars
5. Vier Leeuwenbeelden
6. Gietijzeren zuil en kapiteel
7. Walvisgeraamte
8. Skelet van olifant Jacqueline (nog te plaatsen)
9. Prometheus geketend aan de rots
10. Charles Darwin met allegorische figuur
11. Borghèse-vaas
12. Zittend everzwijn
13. Terrastafels-en stoelen
14. (Giet)ijzeren tuinmeubilair(verspreid in de tuin)
15. Embleem van de Zoo: arend, vis, beer
16. Glas-in-loodpaneel
17. Hangcoupes
18. Buffetkasten
19. Luchters
20. Haardplaat
21. Aan't bad verrast
22. Vitrinekasten
23. Indische olifant
24. Bustes van de directeurs
25. Sokkel
26. a. Zittend jachtluipaard
b. Stappend jachtluipaard
27. Reinaert de Vos
28. Meubels beheerraadzaal
29. Lichtarmaturen beheerraadzaal

1. Laurieren of *Laurus nobilis*¹

De Laurieren, een zevental, zijn onroerend door ornamentale bestemming omdat ze horen bij de 19de-eeuwse tuinaanleg waarbij een gevoel van exotisme en ontvreemding werd opgeroepen.

Deze Laurieren versterken de historische erfgoedwaarde van de tuin; ze zijn reeds aanwezig op de schets van de Zwitserse chalet, de directeurswoning van Jacques Kets², die in 1861 in de uitgave van Eugene Gens³ verscheen. Ook op een foto die fotograaf Edmond Fierlants⁴ in 1860-61 maakte, zijn deze Laurieren te bewonderen voor de Egyptische tempel.

In het Beheerplan Historisch Groen opgesteld door Fondu Landscape Architects⁵ worden deze laurieren beschreven als ‘waarschijnlijk de oudste die in België te vinden zijn, aankoop in 1849-1850 bij een bekende laurierkwekerij uit die tijd, ‘Etablissement d’Horticulture Gustave Vinck-Dujardin’ uit Scheepsdale Brugge’.

Deze Laurieren versterken bovendien de wetenschappelijke waarde omdat ze ondertussen bijna 170 jaar lang deel uitmaken van de zeer waardevolle plantencollectie.

De Laurieren worden in de winter buitenshuis in een vorstvrije, koele ruimte geplaatst en na elke vorstperiode terug in de tuin geplaatst. De plaats van de Laurieren in de tuin varieert.

Laurieren bij het plantenhof in Duffel ©2017 Tina Maes

De Laurieren op een foto van de Egyptische tempel genomen rond 1861 door fotograaf E. Fierlants ©KMDA beeldbank

¹ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 77

² Extra bijlage 2: Biografieën p 4

³ E. GENS, *Promenade au Jardin Zoologique d'Anvers*, 1861

⁴ Edmond Fierlants (1819-1868) was een pionier van de Belgische fotografie

⁵ Extra bijlage 4: Beheerplan Historisch Groen deel I en II (Fondu Landscape Architects, 2015)

Kratervaas ©2017 EVdW

Kratervaas in 'de Kleine Tekening' in 1937 ©KMDA beeldbank

2. Kratervaas⁶

De Kratervaas⁷ hoort bij de 19de -eeuwse tuinaanleg waarbij vazen versierd met mythologische figuren uit hang naar romantiek in tuinen werden geplaatst.

Deze Kratervaas versterkt ook de artistieke waarde van de tuin en staat nog steeds in een klassiek geïnspireerd bloemperk, 'de Kleine tekening', zoals oorspronkelijk.

Marieke Jaenen, kunsthistorica, schrijft in de Bouwhistorische Studie die ze in 2010 van de tuin maakte⁸ dat deze vaas misschien één van de laatste is van de tien vazen die de beeldhouwer Loos in 1845 voor de tuin maakte. Deze stelling kon echter niet worden gestaafd met historische documenten.

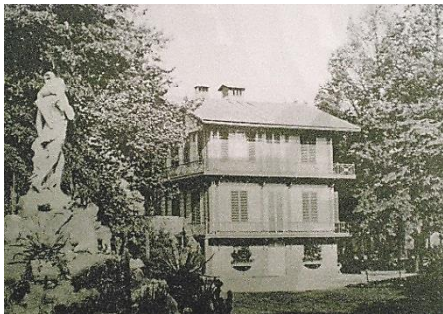
⁶ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 79

⁷ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstopatrimonium*, 15 maart 1975 p.92

⁸ Extra bijlage 3: M. Jaenen, *Tuin-en Bouwhistorische studie Zoo Patrimonium*, 2010

Indiaanse jager terugkerend van de jacht ©2014
Monumentenwacht

Indiaanse jager terugkerend van de jacht voor de
Zwitserse chalet © KMDA beeldbank

3. Indiaanse jager terugkerend van de jacht⁹

Het beeld 'Indiaanse jager terugkerend van de jacht'¹⁰ past in het historisch ruimtelijk concept van de 19de-eeuwse landschapstuin waar beelden 'focalen' vormen op het einde van een zichtlijn, om een ingang van een gebouw aan te duiden of op een kruispunt van paden. Daardoor is het onroerend door ornamentele bestemming.

Het beeld versterkt de artistieke erfgoedwaarden van de site. Het werd gemaakt door Josef Geefs¹¹ één van de belangrijkste Antwerpse beeldhouwers verbonden met de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen. Het maakt onderdeel uit van de rijke beeldencollectie in de tuin.

Doordat het nog steeds in de dierentuin staat waarvan de schenker Jacques Kets de eerste directeur was en sinds 1865 in de tuin staat, zorgt het bovendien voor een versterking van de historische waarde.

Sinds 1909 bevindt het zich op de plaats waar het nu staat voor het Aquarium en reptielengebouw.

⁹ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 80

¹⁰ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.88

¹¹ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 11

4. Indiaanse ruiter aangevallen door twee jaguars¹²

Indiaanse ruiter aangevallen door twee jaguars ©2014 Monumentenwacht

Schenkingsdocument van de Indiaanse ruiter aangevallen door twee jaguars ©KMDA beeldbank

Het beeld 'Indiaanse ruiter aangevallen door twee jaguars'¹³ behoort net zoals het voorgaande tot de eerste beelden in de tuin en is onroerend door ornamentele bestemming omdat het een deel uitmaakt van de 19de-eeuwse tuinaanleg waarbij beelden 'focalen' vormen.

Het beeld werd eveneens door Josef Geefs, Antwerps beeldhouwer verbonden met de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen gemaakt en behoort tot de waardevolle collectie beelden in de tuin waardoor het bijdraagt tot de artistieke waarde van de tuin.

Het beeld staat sinds 1869 op dezelfde plaats op 'de Congogazon' en werd geschonken door de tweede directeur van de dierentuin, Jacques Vekemans, waardoor het de historische waarde versterkt.

¹² 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 81

¹³ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.89

5. Vier Leeuwenbeelden¹⁴

De beelden aan weerszijden van de ingang van het Leeuwenpaleis in 1915 ©KMDA beeldbank

Leeuwenbeelden op de huidige locatie ©2017 EVdW

¹⁴ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 91

¹⁵ Of roofdierenverblijf

¹⁶ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 10

¹⁷ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 17

6. Gietijzeren zuil en kapiteel¹⁸

Het interieur van het Apenpaleis met de gietijzeren zuilen en kapitelen, jaren '50 ©KMDA beeldbank

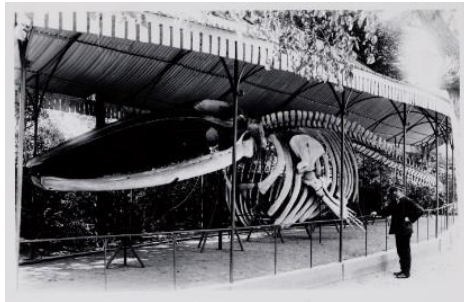
Gietijzeren zuil en kapiteel ©EVdW

Net zoals de Leeuwenbeelden kunnen de gietijzeren zuil en het kapiteel beschouwd worden als onroerend door ornamentale bestemming omdat ze onderdeel uitmaakten van het Apenpaleis dat Charles Servais in 1883 voor de dierentuin ontwierp.

Het gebruik van gietijzer versterkt vooral de wetenschappelijke erfgoedwaarde van de site als verwijzing naar de industriële revolutie in de tweede helft van de 19de eeuw waarin het gebruik van gietijzer toenam.

¹⁸ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 94

7. Walvisgeraamte¹⁹

Het Walvisgeraamte 1900-1930 ©KMDA beeldbank

Het Walvisgeraamte in de Darwinzaal ©2017 EVdW

Het walvisgeraamte is onroerend door economische bestemming omdat de diertuin ontstaan is rond een Natuurhistorisch Museum waarin het rariteitenkabinet van Jacques Kets werd getoond. Dit geraamte werd in de tuin opgesteld en was één van de eerste walvisgeraamten die ooit aan het publiek werd getoond.

Het hangt op in de Darwinzaal als verwijzing naar het Natuurhistorisch Museum dat er tot 1993 gehuisvest was.

Het geraamte werd in 1855 aan de Antwerpse diertuin geschonken en draagt zowel bij aan de historische als aan de wetenschappelijke erfgoedwaarde van de site.

¹⁹ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 97

8. Skelet van olifant Jacqueline²⁰

Net zoals het Walvisgeraamte in de Darwinzaal is het skelet van olifant Jacqueline, de eerste Indische olifant die in België en in de Zoo verbleef, onroerend door economische bestemming.

Jacqueline werd in 1852 door de eerste directeur van de dierentuin Jacques Kets naar de dierentuin gebracht. Kets liet voor haar de Egyptische tempel bouwen waar ze tot haar dood in 1880 verbleef.

Het skelet van olifant Jacqueline versterkt niet alleen de historische maar bovendien ook de wetenschappelijke erfgoedwaarde van de site.

Het skelet wordt opgebouwd in 'de Insectenzaal' (op de tweede verdieping van de Verlatzaal) als verwijzing naar het Natuurhistorisch Museum dat er tot 1993 gehuisvest was.

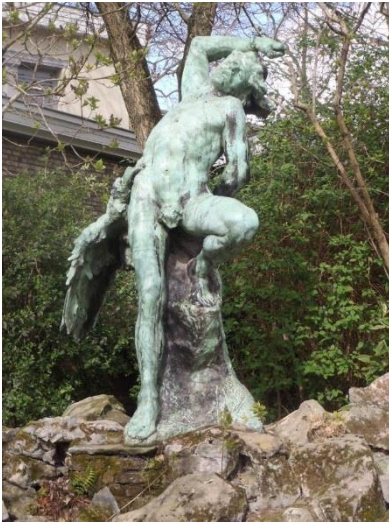

Het skelet van olifant Jacqueline opgesteld in de Egyptisch tempel ©KMDA beeldbank

Het skelet van olifant Jacqueline opgeborgen in het depot aan de Ploegstraat ©2017 EVdW

²⁰ 3.1. Erfgoedelementen die verwijzen naar de beginperiode p. 98

Prometheus geketend aan de rots
©2014 Monumentenwacht

Prometheus geketend aan de rots tussen het
Indische en Leeuwenpaleis © KMDA beeldbank

9. Prometheus geketend aan de rots²¹

Het bronzen beeld 'Prometheus geketend aan de rots'²² is onroerend door ornamentale bestemming omdat het deel uitmaakt van de 19de-eeuwse tuinaanleg waarbij beelden 'focalen' vormen in het landschap en mythologische figuren werden afgebeeld uit hang naar romantiek.

Als onderdeel van de collectie beelden vervaardigd door een gerenommeerd Antwerpse kunstenaar, Jef Lambeaux²³, verbonden aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen en beeldhouwer van de Brabofontein op de Grote Markt versterkt het de artistieke erfgoedwaarde van de site.

Het bevindt zich al sinds 1896 ongeveer op dezelfde plaats en werd geschonken door de nazaten van een van de eerste leden van de KMDA, Joseph Van Bellingen.

²¹ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 103

²² H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.89

²³ Extra bijlage 2: Biografieën p. 17

Charles Darwin met allegorische figuur
©2014 Monumentenwacht

Charles Darwin met allegorische figuur
voor het Vogelpaleis dat toen nog intact
was ©KMDA beeldbank

10. Charles Darwin met allegorische figuur²⁴

Ook het bronzen beeld 'Charles Darwin met allegorische figuur'²⁵ van Jef Lambeaux is onroerend door ornamentele bestemming omdat het deel uitmaakt van de 19de-eeuwse tuinaanleg. Het versterkt de artistieke erfgoedwaarde van de site, als onderdeel van de collectie beelden van Antwerpse kunstenaars verbonden aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen.

De naakte vrouw aan de zijde van Charles Darwin kijkt naar het Feestzalencomplex waar tot 1993 het Natuurhistorisch Museum gehuisvest was. Het beeld staat sinds 1898 dezelfde plaats.

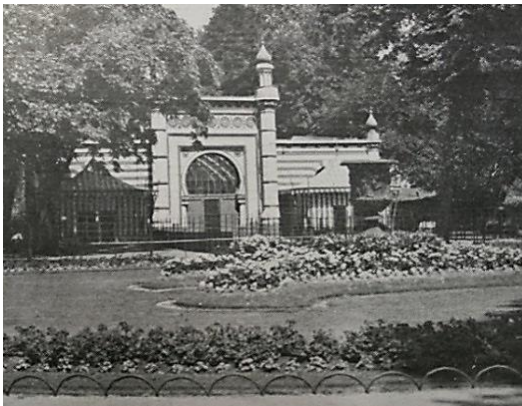
Het versterkt de historisch waarde doordat het tot de vroegste huldemonumenten aan Charles Darwin in het Westen opgericht, behoort. Het getuigt van de progressieve en open geest van de KMDA.

²⁴ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 104

²⁵ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.88

Borghèse vaas in de Grote tekening 2017 ©EVdW

Borghèse vaas voor het Indisch paleis ©KMDA beeldbank

11. Borghèse vaas²⁶

De Borghèse vaas²⁷ hoort zoals de Kratervaas²⁸ bij de 19de -eeuwse tuinaanleg waardoor ze onroerend is door ornamentele bestemming.

De vaas versterkt de artistieke waarde van de tuin.

Ze bevindt zich in een klassiek geïnspireerd bloemperk in 'de Grote tekening' op de plaats waar ze na de Eerste Wereldoorlog voor het 'Indisch paleis'²⁹ stond.

De historische verbondenheid met de site bestaat er ook uit dat ze werd geschonken door Ernest Vanderlinden, die van 1915 tot 1932 bestuurslid van de dierentuin was.

²⁶ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 105

²⁷ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.92

²⁸ Eerder besproken op p. 4

²⁹ Een gebouw dat tijdens de Tweede Wereldoorlog vernield werd

'Zittend everzwijn' ©2014 Monumentenwacht

12. Zittend everzwijn³⁰

Het beeld 'Zittend everzwijn'³¹ is onroerend door ornamentale bestemming en hoort bij de aanleg van de tuin en het perk aan de Stal voor bizens waar het sinds 1937 staat. Het maakt als kopie van een 17de-eeuws beeld van Pietro Tacca³², onderdeel uit van de (dieren)beeldencollectie van de dierentuin waardoor het de artistieke waarde van de site versterkt.

De historische verbondenheid bestaat o.a. uit het feit dat het sinds 1927 op de site aanwezig is en geschonken werd door Maurice Gevers-Grisar, voormalig voorzitter van de KMDA.

³⁰ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 106

³¹ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.87

³² Extra bijlage 2: Biografieën, p. 16

13. Terrastafels en -stoelen³³

De terrastafels en klapstoeltjes ca 1903 ©KMDA beeldbank

Terrastafels in 2017 © EVdW en in de Wintertuin ©Fondu Landscape Architects

Deze terrastafels en -stoelen zijn onroerend door economische bestemming omdat ze horen bij de functie van het Restaurant in neo-Lodewijk XVI stijl dat werd ontworpen door architect Emile Thielens³⁴ en nog steeds wordt uitgebaat als horecazaak met terras, het 'Grand Café Flamingo'.

Deze versterken buiten de sociale ook de wetenschappelijke erfgoedwaarde van de site omdat ze getuigen zijn van de Belle-Epoque periode waarin de rijke burgerij verpoosde en contacten legde in de tuin waar gepronkt werd met de nieuwste producten van de Industriële Revolutie die toen hoogtij vierde.

³³ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 107

³⁴ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 13

14. (Giet)ijzeren tuinmeubilair³⁵

Zitbanken ©2017 EVdW

Lantaarnpaal ©2018EVdW

De zitbanken, papegaaisteunen en lantaarnpalen zijn onroerend door economische bestemming omdat ze horen bij de functie van de dierentuin die een oase van rust, verpozing en beleving in de drukke stad is, waar men ook 's avonds kan vertoeven.

Verder kunnen deze ook beschouwd worden als onroerend door ornamentele bestemming omdat ze het historisch karakter van de tuin bepalen en horen bij de 19de-eeuwse tuinaanleg.

Ze werden op het einde van de 19de eeuw in de tuin geplaatst om te pronken met de nieuwste producten van het industriële tijdperk en versterken daardoor de wetenschappelijke erfgoedwaarde.

‘Ze versterken de harmonie in het park en de belevingswaarde van het architecturale en het kunstpatrimonium van de Zoo’³⁶.

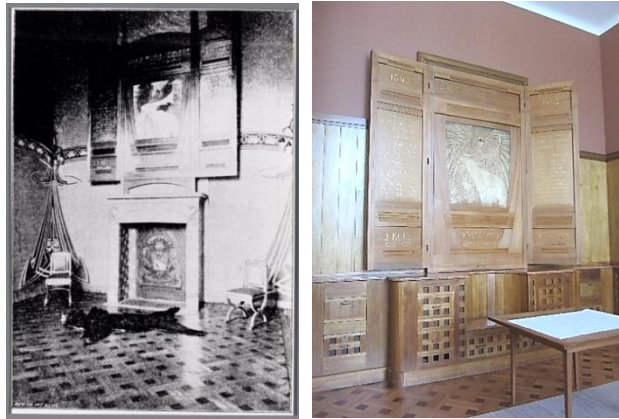

Papegaaisteun ©2018EVdW en gietijzeren tuinmeubilair ©KMDA beeldbank

³⁵ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 108

³⁶ FONDU LANDSCAPE ARCHITECTS, *Historisch onderzoek naar de (giet)ijzeren decoratie-elementen in de ZOO van Antwerpen*, 2014

15. Embleem van de Zoo: arend, vis en beer³⁷

Interieurafwerking in art-nouveau met het embleem van de zoo ©KMDA beeldbank en ©2017 EVdW

Het embleem van de Zoo detail ©2017 EVdW

Dit 'Embleem van de Zoo: arend, vis en beer'³⁸ uit geborduurde zijde is onderdeel van een houten drieluik met de namen van de directeurs en voorzitters van de KMDA. Het is een restant van het art nouveau-interieur dat Henri Verbuecken in 1897-99 ontwierp voor de Beheerraadzaal in het Administratiegebouw³⁹.

Het embleem waarvan de uitvoerder niet bekend is, stelt op symbolische wijze en fraai gestileerd de elementen aarde, water en lucht voor. Doordat het zo uniek is, versterkt het de artistieke erfgoedwaarde van het gebouw.

Het hangt waarschijnlijk nog op de oorspronkelijke plaats, de Beheerraadzaal, waar na een brand in 1947 een schouw werd afgebroken en in 1953 de art deco-afwerking werd aangebracht⁴⁰.

³⁷ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 129 en 130

³⁸ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.94

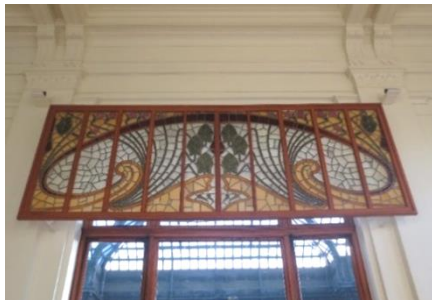
³⁹ Of Hoekgebouw

⁴⁰ Zie rubriek 3.4. Erfgoedelementen die verwijzen naar de heropbouw na de Tweede Wereldoorlog p. 172

16. Glas-in-loodpaneel⁴¹

De beschadigde glas-in-loodpanelen na de Tweede Wereldoorlog ©KMDA beeldbank

Glas-in-loodpaneel opgehangen in de Verlatzaal
©2017 EVdW

Het glas-in-loodpaneel kan beschouwd worden als onroerend door ornamentele bestemming omdat het het enige paneel is dat intact overbleef na bombardementen in de Tweede Wereldoorlog waarbij alle andere panelen die in 1897 ontworpen werden door Henri Verbuecken⁴² voor de Feestzaal sneuvelden.

Het paneel versterkt buiten de historische waarde ook de artistieke waarde van het gebouw omdat het in de duidelijke art nouveau-stijl waarin Verbuecken, leerling aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten werkte, werd uitgevoerd. Het hangt op tussen de Verlatzaal en de Wintertuin.

⁴¹ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 149

⁴² Extra bijlage 2: Biografieën, p. 14

17. Hangcouples⁴³

Deze hangcouples zijn onroerend door ornamentale bestemming omdat ze één geheel vormen met de balustrade met lotusbloemen in 1887 ontworpen door Henri Verbuecken voor de Wintertuin. Ze versterken hierdoor ook de artistieke waarde van het gebouw waarvoor ze ontworpen werden.

Hangcouples in de Wintertuin ©2017EVdW

Hangcouples in de Wintertuin
©KMDA beeldbank

⁴³ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 150

Buffetkast op een foto van de salons boven Café-restaurant Paon Royal
©KMDA beeldbank

Buffetkast in het directeurskantoor ©2017 EVdW

18. Buffetkasten⁴⁴

De buffetkasten worden beschouwd als onroerend door ornamentele bestemming omdat ze deel uitmaakten van het art nouveau-interieur dat Henri Verbuecken voor de salons boven het Café-restaurant Paon Royal ontwierp. Ze staan nog steeds in dezelfde ruimte, recent heringericht tot directeurskantoor en 'Jacques Kets Room', waarin de art nouveau-lambrisering, deuromlijstingen en deuren met inlegwerk gerestaureerd werden.

Door de stijl waarin ze werden uitgevoerd, zijn ze waarschijnlijk van de hand van Verbuecken, leerling van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen. Ze dragen bij tot de artistieke erfgoedwaarde van het gebouw.

⁴⁴ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 151

Luchter in art nouveau stijl op een foto van de salons ©KMDA beeldbank

Luchters in de Verlatzaal ©2017 EVdW

19. Luchters⁴⁵

De luchters die ophangen op beide verdiepingen van de Verlatzaal van het Feestzalencomplex, zijn onroerend door ornamentele bestemming omdat ze door de art nouveau stijl waarin ze zijn uitgevoerd, horen bij de interieurafwerking van Henri Verbuecken in de Verlatzaal.

De luchters versterken niet alleen de artistieke maar ook de historische waarde van het gebouw. Ze maakten deel uit van het art nouveau-interieur dat Verbuecken ontwierp voor de salons boven het Café-restaurant Paon Royal⁴⁶.

⁴⁵ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 152

⁴⁶ het huidige directeurskantoor en 'Jacques Kets Room'

De haardplaat op een detail uit een foto van de Beheerraadzaal ©KMDA beeldbank

De haardplaat in het directeurskantoor
©2017 Gie Robeyns

20. Haardplaat⁴⁷

Deze gietijzeren haardplaat⁴⁸ (ca 1889) met daarop het embleem van de KMDA⁴⁹ stond in de schouw waarboven het embleem in geborduurde zijde⁵⁰ zich bevond. Het kan beschouwd worden als onroerend door ornamentele bestemming omdat het deel uitmaakte van art nouveau-interieur dat Henri Verbuecken ontwierp voor de Beheerraadzaal en de salons boven Café-restaurant Paon Royal. Deze interieurafwerking raakte bij een brand in 1947 beschadigd.

Het versterkt op die manier ook opnieuw de artistieke erfgoedwaarde van het gebouw. De schouw werd na de brand afgebroken. De haardplaat bevindt zich in het directeurskantoor, de voormalige salons.

⁴⁷ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 153

⁴⁸ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.104

⁴⁹ lucht, aarde, water gestileerd in de vorm van een arend, beer en vis

⁵⁰ Beschreven p. 17

21. Aan't bad verrast⁵¹

Aan't bad verrast in de Wintertuin ©KMDA beeldbank en in 2017 ©EVdW

Het bronzen beeld 'Aan't bad verrast'⁵² behoort tot het oorspronkelijk ontwerp van Henri Verbuecken voor de Wintertuin, waar het na restauratie in 2016 aan de vijver werd teruggeplaatst.

Het beeld is onroerend door ornamentele bestemming.

Het werd gemaakt door beeldhouwer Alphonse Van Beurden⁵³ verbonden met de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen en versterkt als onderdeel van de waardevolle beeldencollectie op die manier ook de artistieke waarde van de site.

Het feit dat het beeld werd geschonken door de weduwe van Léopold Cateaux, lid van de raad van bestuur van de KMDA tussen 1867 en 1900, draagt ook bij tot de historische waarde.

⁵¹ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 154

⁵² H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.91

⁵³ Extra bijlage 2: Biografieën p. 17

22. Vitrinekasten⁵⁴

Vitrinekasten in het Natuurhistorisch Museum in de Darwinzaal
©1953 KMDA beeldbank in het Restaurant

De vitrinekasten zijn onroerend door economische bestemming omdat ze horen bij de functie van de diertuin, namelijk educatie en vermaak. Ze behoorden tot de interieurafwerking die Henri Verbuecken ontwierp voor het Feestzalencomplex waarin tot 1993 het Natuurhistorisch Museum gehuisvest was.

Gezien de vormgeving zouden deze van de hand van Henri Verbuecken zelf kunnen zijn. Hierdoor versterken ze de artistieke erfgoedwaarde van de site waartoe ze al sinds ca 1900 behoren.

Ze bevinden zich sinds de herwaardering in 2016 in het Restaurant in neo-Lodewijk XVI stijl. Er worden voorwerpen, schetsen, skeletten, opgezette dieren en andere elementen die verband houden met de diertuin in getoond.

Vitrinekasten in het Restaurant in neo-Lodewijk XVI stijl ©EVDW

⁵⁴ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 155

Rembrandt Bugatti aan het werk in de Egyptische tempel aan het model voor het beeld ©KMDA beeldbank

De Indische olifant in de Beheerraadzaal ©2017 EVdW

23. Indische Olifant⁵⁵

Het bronzen beeld 'Indische olifant'⁵⁶ van Rembrandt Bugatti⁵⁷ kan beschouwd worden als onroerend door economische bestemming omdat het verbonden is met de voornaamste doelstelling van de dierentuin zoals beschreven staat in artikel 1 van de statuten, namelijk 'de kennis der natuurlijke historie op een aangename wijze te verbreiden, de studie ervan voor leden van de Maatschappij te vergemakkelijken, alsook voor dezen van de Academie voor Schoonen Kunsten, voor de leerlingen van het de school voor geneesheren en van het atheneum'.

Kunstenaars zoals Bugatti kregen de kans om in de dierentuin te vertoeven en er te schetsen en te boetseren. Zo ontstonden de meeste van de 200 dierenbeelden uit Bugatti's collectie in onze dierentuin⁵⁸. De 'Indische olifant' werd door Bugatti in de Egyptische tempel geboetseerd en is het pronkstuk van de animalierkunst- of dierenbeeldencollectie van de site. Zo draagt het onvoorwaardelijk bij aan de artistieke waarde. Momenteel staat het beeld opgesteld in de Beheerraadzaal⁵⁹.

⁵⁵ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 156

⁵⁶ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.69

⁵⁷ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 22

⁵⁸ A. VAN RUYSEVELT en F. SCHREVELS, *Zoo Beeldig, wandelen langs beelden en gebouwen van ZOO Antwerpen*, 2007

⁵⁹ Omgedoopt tot 'Bugatti Room'

24. Bustes van de directeurs⁶⁰

Bustes van de directeurs van I.n.r.r. Jacques Kets, Jacques Vekemans, Francis l'Hoëst, Michel L'Hoëst sr. en Michel L'Hoëst jr. ©KMDA beeldbank en ©2017 EVdW

Het betreft de buste van:

- Jacques Kets (dir. 1843-1865) d.d. 1865 van Jacques De Braekeleer⁶¹
- Jacques Vekemans⁶² (dir. 1865-1888) d.d. 1862 van Jacques De Braekeleer
- Francis L'Hoëst⁶³ (dir. 1888-1904) van Alphonse Van Beurden
- Michel L'Hoëst sr.⁶⁴ (dir. 1905 - 1930) van Floris De Cuyper⁶⁵
- Michel L'Hoëst jr.⁶⁶ (dir. 1931- 1944) van Floris De Cuyper

Deze marmeren bustes⁶⁷ werden gemaakt op bestelling voor de KMDA en kunnen daardoor beschouwd worden als onroerend door wilsbestemming.

De bustes van de eerste drie en gewezen directeurs bevonden zich op een sokkel in het Leeuwenpaleis van Charles Servais dat in 1967 plaatsmaakte voor het Jubileumcomplex, waarbij de bustes naar het Administratiegebouw verhuisd werden en de sokkel in de dienstgang van het Runderengebouw werd geplaatst.

Ze maken deel uit van de beeldencollectie van bekende Antwerpse kunstenaars, allen verbonden met de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen, waardoor opnieuw de artistieke waarde wordt versterkt. De bustes staan opgesteld in de 'Jacques Kets Room', de voormalige salons boven het Café-restaurant Paon Royal.

⁶⁰ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 157

⁶¹ Extra bijlage 2: Biografieën p. 12

⁶² Extra bijlage 2: Biografieën p. 5

⁶³ Extra bijlage 2: Biografieën p. 6

⁶⁴ Extra bijlage 2: Biografieën, p.8

⁶⁵ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 9

⁶⁶ Extra bijlage 2: Biografieën, p. 17

⁶⁷ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.62 en 64

25. Sokkel⁶⁸

De sokkel met daarop de bustes van de drie eerste directeurs toen nog in het Leeuwpaleis
©KMDA beeldbank

De sokkel in 2017 ©EVdW

De sokkel uit rode graniet met daarop de bustes van de drie eerste en gewezen directeurs van de dierentuin stond opgesteld in het Leeuwpaleis dat Charles Servais in 1876 ontwierp.

De sokkel werd in 1968 verplaatst naar het Runderengebouw toen het Leeuwpaleis werd afgebroken.

De sokkel kan beschouwd worden als onroerend door ornamentele of wilsbestemming. Dit laatste omdat deze sokkel op bestelling werd gemaakt als huldemonument voor de eerste drie directeurs.

De sokkel versterkt de historische en artistieke waarde van de site.

⁶⁸ 3.2. Erfgoedelementen die verwijzen naar de groei tijdens de Belle-Epoque, p. 158

26. Zittend jachtluipaard en Stappend jachtluipaard⁶⁹

'Zittend jachtluipaard' ©2017 EVdW en KMDA beeldbank

De bronzen beelden 'Zittend jachtluipaard' en 'Stappend jachtluipaard'⁷⁰ kunnen beschouwd worden als onroerend door economische bestemming omdat ze verwijzen naar de voornaamste doelstelling van de KMDA zoals beschreven in artikel 1 van de statuten, namelijk 'de kennis der natuurlijke historie op een aangename wijze te verbreiden, de studie ervan voor leden van de Maatschappij te vergemakkelijken, alsook voor dezen van de Academie voor Schoonen Kunsten, voor de leerlingen van het de school voor geneesheren en van het atheneum'.

Albéric Collin⁷¹, leerling aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen werkte net als zijn tijdsgenoot en vriend Rembrandt Bugatti in de dierentuin naar levend model. De beelden versterken, als onderdeel van de waardevolle animaliercollectie, de artistieke waarde van de site.

'Zittend jachtluipaard' werd in 2016 verplaatst naar de overzijde van het pad aan het Restaurant in neo-Lodewijk XVI stijl. 'Stappend jachtluipaard' staat nog steeds op dezelfde plaats als toen het in 1953 in de dierentuin geplaatst werd.

'Stappend jachtluipaard' op 'de Leeuwengazon' ©2014 MOWA en KMDA beeldbank

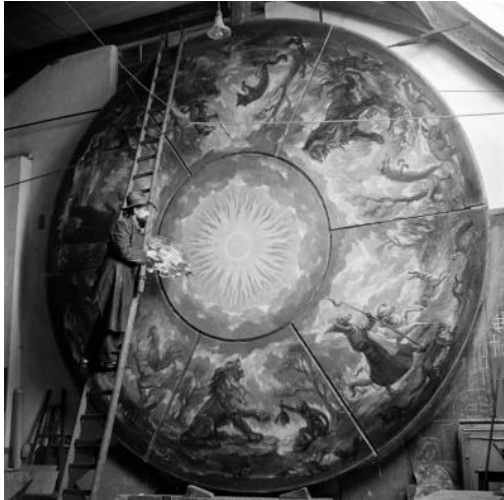
⁶⁹ 3.4. Erfgoedelementen die verwijzen naar de heropbouw na de Tweede Wereldoorlog, p. 165-166

⁷⁰ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.91

⁷¹ Extra bijlage 2: Biografieën p. 21

27. Reinaert de Vos⁷²

Frans Mertens⁷³, die vaak samenwerkte met de KMDA, maakte het schilderij naar het dierenepos 'Reinaert de Vos'⁷⁴ in 1947 nadat de art nouveau interieurafwerking bij een brand werd vernield. Het is onroerend door ornamentele bestemming omdat het in de plafondafwerking van de Beheerraadzaal werd verwerkt. Bovendien versterkt het ook de artistieke waarde van het gebouw.

Frans Mertens aan het werk in 1947 ©KMDA beeldbank

Reinaert de Vos in de Beheerraadzaal ©EVdW

⁷² 3.4. Erfgoedelementen die verwijzen naar de heropbouw na de Tweede Wereldoorlog, p. 171

⁷³ Extra bijlage 2: Biografieën p. 24

⁷⁴ H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975 p.15

28. Meubels Beheerraadzaal⁷⁵

Ontwerptekening ©KMDA plannenarchief

Het is niet zeker of de firma de Coene of firma De Goeyse deze meubels leverde. Van de eerste werd de catalogus tussen de plannen in het archief gevonden en van de tweede de plannen voor de stoelen, tafels en banken.

De meubels in de Beheerraadzaal zijn onroerend door economische bestemming omdat ze ontworpen werden voor de functie van de zaal, een ruimte waar de Directieraad en de Raad van Bestuur samenkomen. Ze versterken de artistieke waarden van het Administratiegebouw doordat ze één geheel vormen met het art deco-interieur uit 1953.

Stoelen en bank in de Beheerraadzaal ©2017 EVdW

⁷⁵ 3.4. Erfgoedelementen die verwijzen naar de heropbouw na de Tweede Wereldoorlog, p. 176

29. Lichtarmaturen Beheerraadzaal⁷⁶

Beheerraadzaal ©www.fmcca.com/fmcca360

De lichtarmaturen in de Beheerraadzaal zijn onroerend door ornamentele bestemming omdat ze deel uitmaken van de art deco-interieurafwerking uit 1953. Ze versterken, door de stijl waarin ze zijn uitgevoerd en één geheel vormen met de rest van het interieur, de artistieke erfgoedwaarde van het gebouw.

Lichtarmaturen in de Beheerraadzaal
©2017 EVdW

⁷⁶ 3.4. Erfgoedelementen die verwijzen naar de heropbouw na de Tweede Wereldoorlog, p. 177

Bijlage 6: Bibliografie/Referenties

Site algemeen:

- M. JAENEN, *Tuin- en bouwhistorisch onderzoek: ZOO-patrimonium*, 2010
- FONDU LANDSCAPE ARCHITECTS, *Beheerplan Historisch Groen deel I en II*, 2015
- FONDU LANDSCAPE ARCHITECTS, *Landschapsstudie*, 2014
- S. VAN ERWEGEN voor Arbo Cura, *Beheersplan voor de bomen in de tuin van de Zoo van Antwerpen*, 2018
- A. VAN RUYSEVELT EN F. SCHREVEN, *Zoo Beeldig, wandelen langs beelden en gebouwen van ZOO Antwerpen*, 2007
- R. BAETENS, *De roep van het paradijs, 150 jaar Antwerpse Zoo*, 1993
- P. VERBRAECKEN en D. MORRIS, *ZOO nooit gezien*, 2009
- KMDA plannenarchief en beeldbank, Stadsarchief FelixArchief Antwerpen
- E. GENS, *Promenade au Jardin Zoologique d' Anvers*, 1861
- T. PEVERELLI, *Mensentuin, Nationale Cultuur en de Antwerpse Zoo in de negentiende eeuw*, 2014

- H. GOBBERS, *Bezoeken in den dierentuin van Antwerpen*, 1885
- STEENHUYS & MEURS, *The European Heritage ZOO, a feasibility study*, 2016
- www.inventaris.onroenderfgoed.be, Inventaris Bouwkundig Erfgoed ID 127085
- Onroerend erfgoed, *Methodologie voor het beheer van historische parken en tuinen*, 2015
- ELD, ORIGIN, FLA, *Zoo van Antwerpen, Ruimtelijk Masterplan, Bijlage vergunningsaanvraag*, 2014
- ELD, ORIGIN en FLA, *Zoo van Antwerpen, SWOT ANALYSE*, 2012
- COLLECTIE KUNST IN DE STRAAT, *Onderhoudsboekje Rocailles*, uitgegeven door de Directie Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2004
- OCB, *Asbestinventaris: n° 46 – Tuin – Update 2018*, 2018
- A. HOUBEN en L. DEWEER, *Leve de ZOologie*, 2018
- H. VAN LOOCK-VERBERCKMOES en F. MERTENS, *Geïllustreerde inventaris van het kunstpatrimonium*, 15 maart 1975

Ommuring

- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Ringmuur tussen Rundergebouw en Lamagebouw, Analyse bestaande toestand*, 2013
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Ringmuur Ommeganckstraat - Ploegstraat, Bouwhistorische studie en Waardebepaling*, 2013

Beelden in de tuin

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12285-2014-B*, 2014

Tuinmeubilair

- FONDU LANDSCAPES ARCHITECTS, *Historisch onderzoek Zoo van Antwerpen, Historisch onderzoek naar de (Giet)ijzeren elementen in de Zoo van Antwerpen*, 2014

Roofvogelkooien

- M. JAENEN, *Bouwhistorische studie: Roofvogelvolière*, 2011
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Roofvogelvolières, Analyse bestaande toestand*, 2012
- STUDIEBUREAU MONUMENTENZORG BVBA, *Vooronderzoek van de roofvogelvolière in de Zoo van Antwerpen, verslag*, 2013

Egyptische tempel

- ORIGIN, *Egyptische tempel, analyse bestaande toestand*, 2012
- ORIGIN, *Fotoreportage en Nota Egyptische tempel, degradaties peristilium*, 2014
- ORIGIN, *Egyptische tempel Bouwhistorische studie en waardebeoordeling*, 2012-2013
- STUDIEBUREAU MONUMENTENZORG BVBA, *Stratigrafisch en materiaalonderzoek (Zone Z)*, 2013 (verwerkt door ORIGIN, *Chromatografische analyses*, 2014)
- KIK-IRPA, *Materiaal-technisch onderzoek*, 2014
- M&L TIJDSCHRIFT, *De restauratie van de stucwerken van het peristilium en het portaal van de Egyptische tempel*, maart-april 1989
- ORNAMENT, *Eindverslag: onderzoek en conserveringswerken KMDA Zone Z - Restauratie van decoratieve en figuratieve schilderingen van het peristilium van de Egyptische tempel*, 2016
- MONUMENTENWACHT, *inspectierapporten 11805-2015-AB, 11805-2016-B, 11805-2017-B en 11805-2017-I*, 2015, 2016 en 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 11805-2018-KPIB*, 2018

Varkensgebouw

- M. JAENEN, *Bouwhistorische studie: Varkenskoten en Pauwvolière*, 2011
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Varkensgebouw, analyse bestaande toestand*, 2011
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Varkensgebouw en Pauwvolière, Bouwhistorische studie en Waardebepaling*, 2011-2013
- MONUMENTENWACHT, *inspectierapport 12392-2015-B*, 2015
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12392-2015-MOPB*, 2015

Moorse tempel

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12234-2013-B*, 2013
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12234-2015-MOPB*, 2015
- FIBRECOUNT, *Updating asbestinventaris 2010 en beheersprogramma*, 2010
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 10 – Okapigebouw – Update 2018*, 2018

Vriesland

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12259-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12259-2015-MOPB*, 2015
- TECHNUM, AGENTSCHAP INNOVEREN EN ONDERNEMEN, *Zoo Antwerpen, energiescan*, 2016

Rotondevolière

- M. JAENEN, *Bouwhistorisch onderzoek: Volière met rotonde en Flamingorestaurant*, 2012
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12238-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12238-2015-MOPB*, 2015
- FIBRECOUNT, *Updating asbestinventaris 2010 en beheersprogramma*, 2010

Lamagebouw

- M. JAENEN, *Bouwhistorische studie: Lamagebouw*, 2011
- ORIGIN, Zoo Antwerpen; *Lamagebouw, Analyse bestaande toestand*, 2011
- ORIGIN, Zoo Antwerpen, *Lamagebouw, Bouwhistorische studie en waardebeoordeling*, 2011- 2013
- STUDIEBUREAU MONUMENTENZORG BVBA, *Stratigrafisch en materiaalonderzoek (Zone Z)*, 2013 (verwerkt door ORIGIN, *Chromatografische analyses*, 2014)
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 11874-2017-B*, 2017

Hertengebouw

- M. JAENEN, *Bouwhistorische studie: Hertenvverblijf*, 2014
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12328-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12328-2015-MOPB*, 2015

Vogelpaleis

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12260-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12260-2015-MOPB*, 2015
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 2 – Vogelgebouw- Update 2018*, 2018

Neushoorgebouw

- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Neushoorgebouw, Analyse bestaande toestand*, 2011
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Neushoorgebouw, Bouwhistorische studie en Waardebepaling*, 2012-2013
- STUDIEBUREAU MONUMENTENZORG BVBA, *Stratigrafisch en materiaalonderzoek (Zone Z)*, 2013 (verwerkt door ORIGIN, *Chromatografische analyses*, 2014)
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12471-2016-B*, 2016

Feestzalencomplex

- M-PROJECTS, *Bouwhistorische studie: Koningin Elisabethzaal*, 2010-2011
- ORIGIN, *Queen Elisabeth Hall Antwerp, Nota restauratie optie atriumgevel*, 2012
- ORIGIN, *Koningin Elisabethzaal Antwerpen, Feestzalencomplex, Analyse bestaande toestand*, 2012
- ORIGIN, *Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen, Verlatzaal Bouwgeschiedenis*, 2013
- ORIGIN, *Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen, Zalencomplex, Analyse van de bestaande toestand*, 2013
- S. GRIETEN, *Lyrische lijnen, kleurige klanken. Het interieur van de feestzaal van de Antwerpse Dierentuin, een realisatie van Henri Verbuecken*, 2017
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12035-2017-B*, 2017

Wintertuin

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12232-2017-B*, 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12232-2015-MOPB*, 2015

Inkompaviljoenen

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 11876-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 11876-2015-MOPB*, 2015

Administratiegebouw

- ORIGIN, *Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen, Administratieve gebouwen vleugel Paon, Bouwgeschiedenis*, 2013
- ORIGIN, *Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen, Administratieve gebouwen, Inventaris, Diagnosenota en Waardebepaling*, 2014
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapporten 12034-2017-B*, 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12034-2018-KPIB*, 2018
- FIBRECOUNT, *Asbestinventaris update (hoofdgebouw)*, 2010

Café-restaurant Paon Royal

- ORIGIN, *Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen, Administratieve gebouwen vleugel Paon, Bouwgeschiedenis*, 2013
- ORIGIN, *Inventaris, diagnosenota en waardebeoordeling administratieve gebouwen*, 2014
- MONUMENTENWACHT, *inspectierapport 11911-2017-B*, 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 11911-2018-KPIB*, 2018
- FIBRECOUNT, *Asbestinventaris update (hoofdgebouw)*, 2010

Melkerijgebouw

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12327-2016-B*, 2016
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12327-2015-MOPB*, 2015
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 8 – Educatief centrum*, 2018

Kangoeroegebouw

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12257-2015-B*, 2015
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12257-2015-MOPB*, 2015

Makigebouw

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12233-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12233-2015-MOPB*, 2015
- FIBRECOUNT, *Updating asbestinventaris 2010 en beheersprogramma*, 2010

Dyksterhuis (Toegang tot de Feestzalen, Directeurswoning en Vier winkelhuizen)

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapporten 12289-2017-B, 12290-2017-B en 12291-2017-B*, 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12289-12290-12291-2018-KPIB*, 2018
- FIBRECOUNT, *Asbestinventaris update (hoofdgebouw)*, 2010
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 1 - Hoofdgebouw – Update 2018*, 2018

Restaurant in neo-Lodewijk XVI stijl

- M. JAENEN, *Bouwhistorische studie: Volière met rotonde en Flamingorestaurant*, 2012
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 11875-2017-B*, 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 11875-2018-KPIB*, 2018

Runderengebouw

- ORIGIN, *Zoo van Antwerpen, Runderengebouw, Analyse bestaande toestand*, 2011
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Zone Z, Dossier Callebaut Architecten, Restauratiewerken dak Runderengebouw*, 2014
- ORIGIN, *Zoo Antwerpen, Runderengebouw, Bouwhistorische studie en Waardebepaling*, 2011-2013
- STUDIEBUREAU MONUMENTENZORG BVBA, *Stratigrafisch en materiaalonderzoek (Zone Z)*, 2013 (verwerkt door ORIGIN, *Chromatografische analyses*, 2014)
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 11804-2016-AB, 11804-2017-B*, 2016 en 2017
- FIBRECOUNT, *Updating asbestinventaris 2012 en beheersprogramma*, 2012
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 18 – Runderengebouw*, 2018

Aquarium en reptielengebouw

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 11890-2015-B*, 2015
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 11890-2015-MOPB*, 2015
- OCB, *Asbestinventaris update Aquarium*, 2014
- OCB, *Asbestinventaris update Reptielen*, 2014
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 22 – Dierenkeuken – Update 2018*, 2018
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 37 – Reptielen – Update 2018*, 2018
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 21 + 38 – Dienstgebouw (diergeneeskunde, labo, kweek) – Update 2018*, 2018
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 36 – Aquarium – Update 2018*, 2018
- TECHNUNUM, AGENTSCHAP INNOVEREN EN ONDERNEMEN, *Zoo Antwerpen, energiescan*, 2016

Stallen voor bizons en watusi's

- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 19 – Buffels en zebra's*, 2018

Kiosk

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12326-2017-B*, 2017
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12326-2015-MOPB*, 2015

Mensapengebouw

- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12331-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12331-2015-MOPB*, 2015
- OCB, *Asbestinventaris, Mensapengebouw - Update 2014*, 2014
- OCB, *Asbestinventaris, Mensapengebouw – Update 2018*, 2018

Jubileumcomplex

- M. JAENEN, *Bouwhistorisch onderzoek: Jubileumcomplex*, 2010
- MONUMENTENWACHT, *Inspectierapport 12235-2014-B*, 2014
- MONUMENTENWACHT VLAANDEREN, *Meerjarenonderhoudsplan 12235-2015-MOPB*, 2015
- FIBRECOUNT, *Updating Asbestinventaris 2010 en Beheersprogramma*, 2010
- OCB, *Asbestinventaris: gebouw 45 – Jubileumcomplex – Update 2018*, 2018

